

7. *Dubium.* — *Responsio.* — Sed quæret aliquis qualis esset cognitio quæ per has revelationes Virgini communicabatur. Respondetur, non posse aliquid certum, quodque omnibus revelationibus commune sit, affirmari; sed pro diversitate objectorum ac rerum, vel opportunitatum, credendum est fuisse qualitatem cognitionis. Itaque sæpe erat cognitio fidei, ut patet in revelatione quæ de conceptione Filii Dei et hominis per Gabrielem facta est. Et idem est credibile de revelatione propriæ salutis et prædestinationis (si verum est illam habuisse); interdum vero fortasse elevabatur, ut clare videret ac intueretur rem quæ sibi revelabatur, vel personam, per quam fiebat revelatio, ut supra, cum Athan., q. 12 ad Antiochum, diximus, vidisse clare et in se Gabrielem Angelum, sibi incarnationem Christi nuntiantem. Denique nonnulla mysteria potuit cognoscere per evidentiam in attestante, sicut Prophetæ interdum illa cognoscebant. Nam, quod ipsa verum ac perfectum prophetiæ donum habuerit, in sequenti disputatione probandum est.

SECTIO V.

Utrum habuerit B. Virgo humanam scientiam rerum naturalium.

1. Quæstio hæc intelligi potest de scientia acquisita, et infusa; rursus de infusa, tam per accidens, quam per se (suppono enim de rebus etiam et objectis naturalibus posse homini communicari scientiam per se infusam, ut in priori tomo, agentes de scientiis animæ Christi, latius diximus). Quidam ergo existimant habuisse Virginem scientias omnes naturales et humanas, per accidens infusas. Ita sentit Antoninus, 3 p., tit. 15, c. 49, § 2; et in eadem sententiam refert Albertum. Et suaderi potest primo, quia Adam habuit has scientias infusas. Secundo, quia hæ scientiæ sunt necessariæ primum ad perfectionem scientiæ Theologicæ, in qua diximus B. Virginem fuisse instructissimam; deinde ad exactam Scripturarum intelligentiam; denique ad scientiam morum, et prudentiam, quam supra diximus habuisse Virginem ab initio infusam, non tantum per accidens. Alii vero addunt, habuisse Virginem harum rerum scientiam etiam per se infusam, ut posset spirituales substantias, Angelos et animas, prout in se sunt, perfecte cognoscere, ac contemplari. Quæ sententia tribui solet Jacobo Chri-

stopolitano, in tractatu quodam super Canticum *Magnificat*.

2. Mihi tamen videtur, primo, esse verisimilius non fuisse communicatam Virgini in hac vita scientiam rerum naturalium, naturalem capacitatem intellectus humani superantem, et ita hoc sensu non fuisse illi datam scientiam per se infusam hujusmodi rerum. Hæc conclusio non aliter probatur, nisi quia de hac scientia Virginis nulla est mentio apud Doctores sanctos, et antiquos Theologos, et alioqui nec necessaria illi fuit ad propriam sanctitatem et perfectionem, neque ad munus et officium ad quod assumpta fuit; non enim futura erat magistra scientiarum aut veritatum naturalium. Præterea, scientia hujusmodi non est debita statui viatoris, neque ad perfectionem fidei necessaria. Ad hæc, scientia hæc de se universalis est, et primario circa res supernaturales versatur; diximus autem de rebus supernaturalibus non habuisse Virginem hujusmodi scientiam; cur ergo existimabimus habuisse illam de rebus naturalibus quarum cognitio minus est necessaria? Quod denique B. Virgo habuerit cognitionem propriam substantiarum spiritualium, prout in se sunt, nullum est argumentum quod habuerit hanc scientiam per se infusam, de qua in hac conclusione locuti sumus. Primum quidem, quia non fuit necesse ut habuerit illam cognitionem permanentem, ac per modum habitus, ita ut arbitrio suo posset, cum vellet, spirituales substantias intueri; hoc enim nulla sufficienti ratione vel auctoritate constat; sed solum quod aliquando divina revelatione ad hujusmodi cognitionem fuerit elevata. Deinde, quia licet concedamus habuisse illam cognitionem habitualem, potuisset fieri per species proportionatas animæ separatæ, confortando solum intellectum Virginis, ut posset illis uti independentem a corpore mortali; nulla ergo ratione videtur hæc scientia per se infusa necessaria Virgini, nec sine aliquo majori fundamento asserenda.

3. *Qualiter Virginis scientia rerum naturalium sit infusa.* — Dico secundo, verisimile esse habuisse B. Virginem per accidens infusam eam cognitionem rerum naturalium vel moralium, quæ ad perfectam Scripturarum intelligentiam, et ad perfectionem Theologicæ doctrinæ, item ad penetranda, explicanda ac suadenda fidei mysteria, denique ad consummatam prudentiam et cognitionem rerum agendarum, illi fuit necessaria aut expediens. Hæc conclusio ex ipsis terminis videtur per se

probabilis. Nam hujusmodi scientia naturalis ex se non est admodum necessaria Virgini, neque ita accommodata statui et conditioni ejus, ut propter se esset expetenda aut inquirenda. Et ita (ut mea fert opinio) in harum scientiarum usu parum se exercuit; libentius enim ac utilius supernaturalium rerum cognitioni et contemplationi vacabat. Nihilominus tamen hæc naturalium veritatum cognitio, ad eos fines quos in conclusione explicuimus, valde utilis est ac necessaria. Ostendimus autem decuisse B. Virginem habere omnem illam supernaturalis cognitionis perfectionem; ergo credendum est habuisse eam naturalem cognitionem, quæ ad supernaturalem necessaria est; non est autem verisimile proprio labore ac industria paulatim illam acquisivisse, quia (ut diximus) non decuit eam in hujusmodi actionibus occupari; ergo verisimile est habuisse hanc cognitionem, vel omnino, vel majori ex parte dono datam a Deo. Quanquam potuerit etiam, ex principiis cognitionis, plurium veritatum cognitionem elicere; plurimum enim valebat ingenio, et pacatissimum habebat animum, ut facillime posset quasdam veritates ex aliis indagare.

4. *Dubium.* — *Responsio.* — Quod si quis inquiret quando fuerit illi infusa hæc cognitio, et an simul habuerit totam ejus perfectionem, vel per discursum, aut intervalla temporis, respondetur rem esse incertam; solumque dici posse eo tempore et modo illam habuisse, quo secundum ordinem divinæ sapientiæ, et juxta conditionem et statum vitæ ejus conveniens fuit.

SECTIO VI.

Utrum in B. Virgine aliqua fuerit ignorantia.

1. *Ignorantia quotuplex.* — Duplex a Dialecticis distinguitur ignorantia: alia positiva, consistens in errore, quæ dicitur *præ dispositionis*; alia est privativa, consistens in carentia scientiæ, quæ dicitur *ignorantia negationis*, quæ a Theologis distingui solet in propriam ignorantiam privativam, quæ dicit carentiam scientiæ debitæ, aut convenientis alicui juxta illius statum et conditionem, et hæc proprie meretur *ignorantiæ* nomen; alia est per solam negationem scientiæ possibilis, non tamen debitæ, aut pertinentis ad hominis statum, et hæc non proprie dicitur ignorantia, sed negatio scientiæ.

2. Prima ergo sententia esse potest, B. Virginem interdum habuisse in intellectu er-

rorem, et in phantasia falsas imaginationes. Ita sentit Gerson, Alph. 15, litter. S, qui solum loquitur de eo tempore quo Virgo dormiebat, in quo dicit potuisse habere falsa somnia. Generalius tamen etiam de tempore vigiliæ et de proprio judicio erroneo hoc docuit Cordub., lib. 1 Theologicar. Quæst., quæst. 46, fundatus in verbis illis Lucæ 2: *Existimantes autem illum esse in comitatu.*

3. Secunda sententia esse potest, fuisse in Virgine ignorantiam privativam; quia (ut constat ex Evangelio Luc., 1 et 2) multa non intelligebat, et ideo interdum admirabatur, et conservabat verba quæ audiebat, eaque in corde suo conferebat; interdum interrogabat: *Quomodo fiet istud?* denique de illa et Josepho expresse dicitur: *Et ipsi non intellexerunt*, nimirum Christi Domini responsionem.

4. *Nullus error ignorantiae præ dispositionis in intellectu Virginis.* — Dicendum vero est primo, in intellectu B. Virginis nunquam fuisse errorem, neque ignorantiam præ dispositionis. Hæc conclusio apud me certa est, et contraria pias aures offendere videtur, eamque supponere videntur omnes auctores, qui tribuunt Virgini donum justitiæ originalis ab initio sanctificationis suæ; expresse vero id docuit Bartholomæus Medina supra, q. 30, a. 1. Probatur autem primo, quia in statu innocentiae non fuisset illa imperfectio erroris; B. autem Virgini communicata est omnis perfectio illius status, iis exceptis quæ corpori mortali et passibili repugnant; omnis enim hujusmodi perfectio statum ac dignitatem Virginis decebat. Secundo, quia error vel deceptio poena est per peccatum introducta, ut ex prima ratione constat, et ex D. Thoma 1. 2, q. 85, art. 3; ergo, sicut B. Virgo non contraxit culpam, ita neque hanc poenam. Diximus enim in superioribus, sicut B. Virgo fuit præservata a culpa, ita fuisse præservatam ab illis poenis quæ magnam aliquam indecentiam et spiritualem imperfectionem continent, inter quas sine dubio annumeranda est poena erroris et deceptionis, non minus quam quælibet alia inordinatio virium animæ. Unde oritur tertia ratio, quia B. Virgo habuit plenum dominium suarum potentiarum, summamque prudentiam, absque ullo inordinato motu; ergo poterat facile nunquam definite judicare de rebus incertis, sed vel suspendere judicium, vel judicare hoc esse probabile aut verisimile, vel apparens, vel aliquid hujusmodi. Hæc enim existimatio sufficit ad operandum prudenter, et qui non

vult se exponere periculo errandi, si perfecte dominatur suis actibus, cum hac moderatio- ne iudicat, adeo ut ipsi etiam beati de his rebus quas certo non norunt, non aliter iudicium ferant, nisi divina revelatione instruantur; quos in hac perfectione imitatum esse B. Virginem credibile est, cum et facile potuerit, et melius ac perfectius hoc sit.

5. Et hinc facile exponi possunt verba illa, *existimantes illum esse in comitatu*. Primo, per synecdochen, ut, scilicet, pluraliter dicatur de multis, quod in aliquo tantum accidit, sicut dicuntur latrones blasphemasse Christum, quamvis alter tantum blasphemaret. Sic enim dici potuerunt parentes Christi existimasse illum esse in comitatu, quia Joseph ita existimabat. Unde Rupertus, lib. 1 in Cantica, docet Virginem optime tunc temporis cognovisse ubi filius esset, sed quia erat tempus tacendi, dissimulasse, atque ita se gessisse ac si id ignorasset, et existimasset filium esse in comitatu. Quod tamen absolute et simpliciter non placet. Patres enim simpliciter intelligunt Evangelicam historiam prout sonat, atque sentiunt B. Virginem ignorasse ubi Christus tunc esset, quia hoc nullam imperfectionem importat, quæ Virginem non deceat, et propter mysterium expedire potuit ut tunc se Christus matri occultaret, quod etiam illi ad meritum, et nobis ad exemplum prodesse poterat. Secundo ergo exponi possunt illa verba, parentes Christi existimasse eum esse in comitatu, non simpliciter iudicando ita esse, iudicio falso ac erroneo, sed solum iudicando id accidere potuisse, et ex signis et circumstantiis occurrentibus id fuisse verisimilius, quod iudicium verum erat, et sufficiens ad illa omnia quæ ab Evangelista narrantur. Et eodem sensu pie exponendos censeo expositores sacros, si alicubi falsam existimationem Virgini tribuere videantur, ut, circa eandem historiam, quod perdidit filium, existimando rediisse cum Josepho, et si quæ sunt similia.

6. *In intellectu Virginis ignorantia non fuit*. — Dico secundo, B. Virginem non omnia semper scivisse, sed pro temporum varietate nonnulla ignorasse negative; nihilominus tamen nunquam habuisse proprie ignorantiam privativam. Prior pars nota est ex Evangelio Lucæ, 1 et 2, ut inter referendum secundam sententiam dictum est. Ratio vero solum est, quia, sicut non oportuit illam semper esse beatam, illa etiam neque fuit necessarium, neque consentaneum statui ejus, ut

omnia sciret, et ideo neque ante Angelicam annuntiationem scivit se futuram matrem Dei, neque modum conceptionis, et similiter post incarnationem non omnia futura semper cognovit, neque quæ in loco distante fiebant, neque omnes circumstantias mysteriorum Christi. Quo sensu pie exponendus est Origenes, hom. 20 in Lucam, dum negat habuisse Virginem eo tempore fidem plenam omnium mysteriorum, scilicet, quoad distinctam cognitionem rationum omnium, ac circumstantiarum illorum. Altera pars explicatur, quia B. Virgo omni tempore vitæ suæ eam omnium rerum cognitionem habuit, quæ pro ratione sui status illi maxime expediebat; hoc enim illius dignitatem et perfectionem decebat; ergo non habuit proprie ignorantiam privativam, quæ huic cognitioni opponitur, ut in principio sectionis expositum est.

7. *Objectio. — Responsio.* — Contra hanc vero posteriorem partem solum video obijci posse verbum illud Lucæ 2: *Et ipsi non intellexerunt*. Cum enim Christus de Patre suo æterno locutus esset, et B. Virgo illius verba non intellexerit, videtur illa ignorantia fuisse valde moralis ac propria, et de re ad statum ejus valde pertinente. Respondetur: si verba illa ad Virginem referantur (non enim desunt qui vel propter circumstantes, vel per synecdochen propter Joseph dicta esse existiment), si, inquam, de Virgine intelligantur, non potest esse sensus eam non intellexisse, Christum, cum dixit: *Nesciebatis quia in his quæ Patris mei sunt, oportet me esse?* de suo æterno Patre fuisse locutum. Tam clarum enim hoc erat, ut neque Joseph in hoc hæsitare potuerit. Sciebant enim Christum non habere patrem alium in terris. Et licet verisimile sit, Christum interdum Josephum ipsum patris nomine appellasse, tamen evidens erat Christum non dixisse illa verba propter Joseph, tum quia numero multitudinis locutus est: *Nesciebatis, quia in his quæ Patris mei sunt, etc.*, patrem suum ab utroque distinguens. Tum etiam quia manifestum erat Christum illis diebus non traxisse negotia, quæ ad Josephum pertinerent. Quamvis ergo B. Virgo recte intellexerit Christum loqui de Patre suo cœlesti, dicitur tamen non intellexisse Christi verba, quia non satis comprehendit quænam essent res illæ ad æternum Patrem pertinentes, in quibus Christum occupari, et propter eas parentes suos relinquere oportuerat; vel etiam quia non intellexit an significare voluerit Christus appropinquasse jam tempus

manifestandi seipsum mundo, et inchoandi humanam redemptionem, ut notavit Jansenius, c. 11 Concord. Et hoc modo explicatis illis verbis, non attribuitur Virgini aliqua ignorantia privativa, sed solum carentia scientiæ alicujus rei, quæ ad ipsam illo tempore minime spectaret.

8. Et ex iis facile intelligitur quomodo in B. Virgine potuerit esse vera ac propria admiratio, tum quia in ea fuit nova rerum cognitio, quæ admirationem parere solet; tum etiam quia de rebus antea cognitis, si nova quadam attentione considerentur, aut novo modo proponantur, potest etiam admiratio oriri, ut latius in priori tomo diximus, agentes de Christi admiratione, in comment. a. 8, q. 8.

DISPUTATIO XX,

In tres sectiones distributa.

DE GRATIIS GRATIS DATIS BEATÆ VIRGINI.

Hæc sola superest disputatio de donis supernaturalibus Deiparæ collatis in statu viæ, quam pro materiæ dignitate brevissime expediemus, has gratias datas ad tria capita revocantes. Quædam enim ad cognitionem, quædam ad sermonem, quædam denique ad operationem spectant, de quibus sigillatim dicendum est.

SECTIO I.

Utrum habuerit B. Virgo gratias gratis datas ad cognitionem pertinentes.

1. *Virgo veram habuit gratiam prophetiæ.* — Præcipua harum gratiarum est prophetia, ad quam spirituum discretio revocatur; interpretatio item sermonum in quodam sensu sub hoc capite comprehendendi potest. Dico ergo primo B. Virginem vere ac proprie fuisse prophetissam, atque adeo habuisse gratiam prophetiæ. Conclusio est certa et communis Sanctorum, quam colligunt ex Lucæ 1, ubi B. Virgo, cum dixit: *Magnificat anima mea Dominum*, etc., prophetico spiritu locuta est. Unde Ambrosius ibi: *Quo major, inquit, est persona, eo plenior est prophetia*. Quamobrem Basilius, exponens illa verba Isai. 8: *Accessi ad prophetissam, et in utero concepit*, de B. Virgine illa interpretatur, dicens: *Quod Maria prophetissa fuerit, ad quam proxime per spiritus prænotionem accesserit Isaias, nemo contradixerit, qui sit memor verborum Mariæ,*

quæ prophetico afflata spiritu elocuta est: Magnificat anima mea Dominum. Et inferius: *Quod si animum ad universa ejus verba accommodaveris, non utique dissidium negaveris, quod fuerit prophetissa*. Eodem modo exposuit illa verba Isaiæ Cyrillus, lib. 1 in Isaiam, orat. 5, dicens: *Sanctam Virginem prophetissam vocat*; et eandem amplectuntur Nazian., orat. 42, quæ est secunda in Pascha; Epiphanius, hæc. 78, sub finem; Gregorius Nyssenus, lib. de Testimonio ex Veteri Testamento contra Judæos, cap. de Nativ. Christi ex Virgine; Euseb., lib. 7 de Demonstr., c. 6; Hieronymus vero in Isaiam, licet aliam sequatur expositionem, subdit tamen: *Quidam prophetissam sanctam Mariam interpretantur, quam Prophetam fuisse non dubium est. Ipsa enim loquitur in Evangelio: Ecce enim amodo beatam me dicent omnes generationes*. Augustinus etiam, 17 de Civit., c. ult.: *Istorum, inquit, quinque prophetatio, scilicet, Zachariæ, Elisabeth, Simeonis, Annæ, et Joannis Baptiste, ex Evangelio nobis nota est, ubi et ipsa Virgo mater Domini ante Joannem prophetasse invenitur*. Præterea Rupertus, lib. 1 in Cantica, eam vocat *prophetissam Prophetarum, quia et Prophetas docuit, et de ipsa omnes Prophetæ prophetarunt*. Idem, l. 1 de Trinitate et ejus operibus, in Isaiam, c. 34; D. Thomas supra, q. 26, art. 5, ad 3; Adamus, Isaiæ 8; Galatinus, lib. 7 de Arcanis, c. 4, 5 et 12; et ad hoc confirmandum valent, quæ supra diximus de revelationibus B. Virgini factis. Nam fere illæ omnes revelationes prophetiæ dici possunt. Ratio vero generalis, tam huic gratiæ quam cæteris omnibus communis, est, quia B. Virgo ita fuit plena gratiæ, ut quidquid aliis per partes datum est, totum simul in ea fuerit cumulate perfectum, sicut dignitatem ejus decebat.

2. Et ex hac conclusione infertur obiter, accepisse Virginem aliquo modo donum illud, et singulare Spiritus Sancti auxilium, quod solet dari scriptori sacro ad canonicam Scripturam scribendam. Nam sicut scriptori canonico Spiritus Sanctus dictat singula verba, ita B. Virgini dictavit singula verba quæ in illo celebri cantico: *Magnificat anima mea Dominum*, protulit, quæ omnia, sicut ab ipsa prolata sunt, Lucas Evangelista scripsit (hoc enim, et ad fidem historiæ, et ad reverentiam debitam virgineis verbis pertinet); canticum autem illud canonica est Scriptura, non solum quasi materialiter, id est, quia Evangelista refert B. Virginem illud protulisse; sed etiam